

EL LENGUATGE

Qui sap!

Paradoxalment, una frase com *Qui sap* pot ésser considerada més completa que no pas *Qui ho sap*. Dit altrament, com a frase exclamativa o admirativa cal dir precisament *Qui sap!* i no *Qui ho sap!* En canvi, com a frase interrogativa la construcció usual és *Qui ho sap?* La frase interrogativa *Qui sap?* només és possible en un cas especial: com a manifestació d'estranyesa davant de qui acaba de proferir-la afirmativament, talment com diríem, per exemple, *En Joan? o bé Demà?*, replicant, estranyats, com demanant confirmació, a qui n'acaba de dir alguna cosa d'en Joan i de demà.

El verb *saber*, com a verb transitiu (només en certs casos és intransitiu), exigeix l'expressió d'un complement directe, que pot ésser una oració subordinada, com quan diem *Ja sé que ha tornat*; *Saber que se'n poden refiar* o *No sé què ha passat*. En tots els casos, l'oració subordinada es pot normalment representar per mitjà del pronom neutre *ho*: *Ja ho sé*; *Ho saben*, *No ho sé*. Anàlogament, *Qui sap què ha passat* es pot reduir a *Qui ho sap*, però essent el mot *qui* un pronom relatiu o interrogatiu, tant la construcció inicial com la seva reducció no poden tenir existència sinó com a oracions subordinades, *Qui sap què ha passat és en Pere* i *Ho ha dit qui ho sap*, o bé com a oracions interrogatives *Qui sap què ha passat?* i *Qui ho sap?*

Però *qui sap* ha esdevingut una autèntica locució adverbial de dubte, usada molt sovint en frases exclamatives, i, com tots els adverbis d'afirmació, de negació i de dubte, amb valor oracional, això és, no acompanyant el verb sinó formant com una oració completa. Així, si *Qui sap què ha passat?* es pot reduir a *Qui ho sap*, en què el pronom feble *ho* substitueix l'oració interrogativa *què ha passat*, *Qui sap què ha passat!* es redueix a *Qui sap!*, talment com *Potser no vindrà* es redueix a *Potser*, és a dir, a la simple expressió adverbial. Tal com és habitual amb els adverbis de dubte, sovint s'usa *qui sap* referit a una afirmació anterior, això és, com hem dit, amb valor oracional: *No dirà mai més res. -Qui sap!* Com que actualment és tan freqüent d'ometre els pronoms febles, no és gens estrany que hom senti temptat d'esmenar la frase prenent la introducció del pronom *ho*, com a teòric complement directe del verb *saber*, però aquesta esmena és improcedent si hom té en compte el valor adverbial que ha adquirit la frase *qui sap*.